

ಶ್ರೀಮಾತೆ

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ : ಆಶುತೋಷ್ ಮಿತ್ರ

ಅನುವಾದ : ಸ್ವಾಮಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗಾನಂದ

ಭಾಗ ೬

ಫ್ರಾಂಕ್ ಡ್ವರಾಕ್ ಬರೆದ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಚಿತ್ರ

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅವರ ಕಾಲು ತೊಳೆದು, ಬ್ಯಾಂಡೇಜ್ ಹಾಕುವುದು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅದು ವಾಸಿಯಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವುದು, ಬ್ಯಾಂಡೇಜ್ ಹಾಕುವುದು ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಮಾತೆ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮತ್ತ ಕರೆದು ಕೇಳಿದರು, “ಜಯರಾಮಬಾಟಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದೇ ನಿನಗೆ?” ನಾನೆಂದೆ, “ಯಾಕಾಗದಮ್ಮ?” ಅವರು ಅಜ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಕಾಳೀಮಾವನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೇಳಿದರು. ಮರುದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ರೈಲಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು.

ಮರುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆರತಿ ನೋಡಿ, ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆ. ಮಲಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ

ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಬಳಿಕ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದರು, “ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಿದೆ; ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.” ಜೋರಾಗಿ, ಗೋಲಾಪ್ ಮಾಳನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು, “ಆಶುಗೆ ಹಸಿವಾಗಿದೆ, ಅವನಿಗೆ ಊಟ ಬಡಿಸು.” ಊಟ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಣಾಮ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹೊರಟುಬಂದೆ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇರೆಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಸಣ್ಣತ್ತೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಿರಲಿ ಎಂದು ಮಾತ್ರ. ಆಕೆ ಹುಚ್ಚಿಯಾದ್ದರಿಂದ, ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅವಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ತಮ್ಮನನ್ನೋ, ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೋ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು, ಅವರಿಗಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜಿ (ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ತಾಯಿ) ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರಲು ನಾನು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮೊದಲೇ ಗೌರಿ ಮಾ (ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಸಂನ್ಯಾಸಿನಿ ಭಕ್ತೆ; ಆಕೆ ಮುಂದೆ ‘ಶ್ರೀತಾರದೇಶ್ವರಿ ಆಶ್ರಮ’ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು) ಪುರಿಗೆ ಬಂದಳು; ನಮ್ಮ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಳು.

ನಾನು ವಿಷ್ಣುಪುರಕ್ಕೆ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗಾಡಿಯನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತೆ. ವಿಷ್ಣುಪುರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು, ಶೇರ್ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊತುಲ್‌ಪುರ್‌ಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಯರಾಮಬಾಟಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಜ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಕಾಳೀಮಾವನಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಆದೇಶವನ್ನು, ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ಪುರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನಾನು ಬಂದುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಮರುದಿನ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಕಾಳೀಮಾವ ಅವರ ಬೀಗರ ಮನೆ ಮಡಗೇಡ್ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅವರ ಪತ್ನಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಪತ್ನಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮರುದಿನ ಹೊರಡುವ ಸಮಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಳೀಮಾಮ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಲು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಗರ್ಬೆಟಾ ದಾರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದಾಗಿಯೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ಇತ್ತ ಸೀತಾರಾಮ್ ಫೋರ್ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ. ತನ್ನ ಖರ್ಚನ್ನು ತಾನೇ ವಹಿಸಿ

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಆತ ಹೇಳಿದ. ಅಜ್ಜಿ ಕೊನೆಗೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ಮರು ದಿನ ಅಜ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಸೀತಾರಾಮ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪುರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನೇ ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಎರಡು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳು ಬಂದವು, ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ, ಕಾಳೀಮಾವನ ಪತ್ನಿ, ಅವರ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಕುಳಿತರು. ಗಾಡಿಯವನ ಬಳಿ ಸೀತಾರಾಮ ಕುಳಿತ. ಇನ್ನೊಂದು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಳೀಮಾವ, ಅವರ ಮಾವ ಹಾಗೂ ನಾನು ಕುಳಿತೆವು. ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಗಾಡಿಗಳು ಸಾಗುತ್ತ, ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಗರ್ಬೆಟಾ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನ ಬಳಿ ಇರುವ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದವು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ಒಂದು ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ, ಟ್ರೈನ್ ಹಿಡಿದವು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದವು.

ಮಡಾಗೇಡ್‌ನಿಂದ ಗರ್ಬೆಟಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಸಾಲವು ಕಡಿದ ನಡುವೆ ಒಂದೆಡೆ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ತಿರುಗುವಾಗ, ಹಠಾತ್ತಾನೆ ಅಜ್ಜಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಾಡಿ ಉರುಳಿಬಿತ್ತು. ಆಗ ಸೀತಾರಾಮನ ಮೇಲೆ ಅಜ್ಜಿ ಬಿದ್ದರು; ಅಜ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಡನೇ ಮಾವ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಗದ್ದಲವೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಜ್ಜಿ, 'ಸತ್ತೇ! ಸತ್ತು ಹೋದೆ!' ಎಂದು ಕಿರುಚಾಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು, "ಅಜ್ಜಿ, ನೀವು ಸತ್ತು ಹೋಗಲು ಬಿಡಲ್ಲ, ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅಳುತ್ತಾರೆ.." ಎಂದರು. ನಾವು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳ ಮಠವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಣ್ಣತೆ, ನಾನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಾಯವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಾನಾ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು, ಈಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಎದುರಿಗೆ ಕೈ, ತಲೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬೈಯುತ್ತಾ, ಏನೇನೋ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿ ಕೊಂಡ: "ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇರಬೇಕೆ? ಅವರೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲವೇ?"^೧

ಅಗ್ರಹಾರಾಣಿ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಬಲರಾಮನ ವಿಶೇಷ ನೈವೇದ್ಯ ನಡೆಯುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರಿಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಪಂಕಾಲ್ (ತಂಗುಳನ್ನ) ಮಹಾಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ನಮ

೧ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ, 'ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ದೇವಿ', ಲೇ: ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಆಕ್ರಮ ಚೈತನ್ಯ; ಹಾಗೂ 'ಶ್ರೀ ಮಾ ಶಾರದಾ ದೇವಿ', ಲೇ: ಸ್ವಾಮಿ ಗಂಭೀರಾನಂದ. -ಸಂ.

ಗಲ್ಲ ಪ್ರಸಾದ ತಿನ್ನಿಸಿದರು, ಹಾಗೂ ತಾವೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಲ್ಪತೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮಾಸ್ಟರ್ ಮಹಾ ಶಯ ಹಾಗೂ ವರದ ಕುಮಾರ (ಮೂರನೆಯ ಮಾವ) ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅವರು ಜಯರಾಂಬಾಟಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಜ್ಜಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮರಳಿ ಹೋದರು.

ಪುರಿಗೆ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆಯೆದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಕಾಳೀಮಾಮ ಬಂದುದರಿಂದ, ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಇಷ್ಟಾದಿನ ಪುರಿದೇವಾಲಯಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಹೋದುದರಿಂದ ಇವರು ಹಲವೆಡೆ ಸುತ್ತಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಮನ ತಾಯಿ^೨ ಹಾಗೂ ನಿತಾಯಿಯ ತಾಯಿ^೩ (ರಾಮನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ) 'ಶಶಿನಿಕೇತನ'ದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಹುತೇಕ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು 'ಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿಗಳ ಮಠ'ಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಶ್ರೀಮಾತೆಯರೊಂದಿಗೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪುರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರದ ಕಡೆಗೆ ಸುತ್ತಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನ ಅಡುಗೆ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಗುಂಡಿಚಾ ಭವನವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿ, ಆ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಮಂದಿರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ನೋಡಿದರು. ಅಂದೇ ಅವರು 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಜಲಾ' ಕೂಡ ನೋಡಿದರು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಜಲಾ ಗದ್ದೆಯ ಮಹತ್ವವೇನೆಂದರೆ, ಅದು ಜಗನ್ನಾಥ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ನವಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಧಾನ್ಯದಿಂದಲೇ ಆಕ್ಕಿ ತಯಾರು ಮಾಡಿ, ನೈವೇದ್ಯದ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಮಾತೆ ವಿಜಯಕೃಷ್ಣ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ನರೇಂದ್ರ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯ ಮಗ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

೨ ಬಲರಾಮ ಬಸುವಿನ ಪತ್ನಿ, ಕೃಷ್ಣಭಾವಿನಿ ಬಸು. (-ಸಂ.)

೩ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಬಸುವಿನ ತಾಯಿ; ಸಾಧುಪ್ರಸಾದ ಬಸುವಿನ ಪತ್ನಿ ಶರತ್‌ಕುಮಾರಿ. ಸಾಧುಪ್ರಸಾದನು ಬಲರಾಮ ಬಸುವಿನ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ. ಸಾಧುಪ್ರಸಾದನ ಮಗ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಬಸುವಿನ ಪತ್ನಿಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ಹರಿಭಾವಿನಿ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳ ದೊಡ್ಡ ಮಾವನ ಹೆಸರು ಹರಿವಲ್ಲಭ ಹಾಗೂ ಬಲರಾಮ ಬಸುವಿನ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಸರು ಕೃಷ್ಣಭಾವಿನಿ ಎಂದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರ ಹೆಸರೊಂದಿಗೆ ಅದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗೊಂದಲವಾಗುವುದರಿಂದ, ಬಸು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ 'ಕಮಲಾಬಾಲಾ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವೇ 'ಕಮಲಾ'. ಅವಳು ಪಾಧುರಿಯಾಘಾಟಿನ ಖೀಲತ್‌ಘೋಷನ ಮಗ ರಮಾನಾಥಘೋಷನ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಗಳು. ಅವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು 'ದೇವಿ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಕೊಂಡಳು.

ಆ ಸರೋವರ ಹಾಗೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಠವೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಗೋವರ್ಧನ ಮಠ ವನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡಿದೆವು.

ಪುರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ದೇಹಾ ರೋಗ್ಯ ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹಲವು ಕಥೆ ಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ, ವಿನೋದ-ಆಹ್ಲಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತ, ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಗಾದೆ, ಒಗಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತ ಆನಂದಿಸಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮಾಡಿದ ದುರ್ಗಾ ಪೂಜೆಯ ವಿಷಯ ಬಂತು. ಅವರೆಂದರು, “ನರೇನ್‌ಗೆ ಎಂಥ ಗುರುಭಕ್ತಿ! ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ. ಅವನು ಹೇಳಿದ, ‘ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ನಾವಾದರೋ ಕೌಪೀನಧಾರಿಗಳು. ನಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡ ಲಾಗದು’ ಅಂತ. ಕೇಷ್ಟೋಲಾಲ್^೪ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದ. ಅವನ ಮೂಲಕ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿದ. ಶಶಿಯ (ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾನಂದ) ತಂದೆ ತಂತ್ರಧಾರಕನಾದ. ನನ್ನನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನ ನೀಲಾಂಬರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಇರಿಸಿಕೊಂಡ.”

ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಹೇಳಿದರು: “ಕಾಲಾಪಹಾಡಿನ ಕತೆ ಕೇಳಿದ್ದೀ ತಾನೆ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಗ ಏನೇನು ಮಾಡಿದ! ಹಿಂದುಗಳ ದೇವದೇವತೆಗಳು, ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಡೆದು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ!”

ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಒಗಟು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಟಿಯ ತಾಯಿ (ನಿಕುಂಜಾದೇವಿ, ‘ಮ’ ಅವರ ಪತ್ನಿ) ಹೇಳಿ ದರು: “ಅಮ್ಮಾ, ನಿಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ತಮಾಷೆಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ!” ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಹೇಳಿದರು: “ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನು ನೋಡುವೆ? ನೀನು ಠಾಕೂರರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ? ಅವರು ಮಾತಾಡಿ ಮುಗಿಸಲಾರರು. ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಷಯಗಳು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು!”

ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಬಾಗ್‌ಬಜಾರ್ ಸ್ಟೀಟ್‌ನ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದರು. ಅಜ್ಜಿ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದರು. ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅಜ್ಜಿಯೂ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಹಾಸ್ಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಮಾತನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅವರಿಗೆ ಬಾಗ್‌ಬಜಾ ರಿನ ನವೀನ ಮೈರಾನ ರಸಗುಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿ, “ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ಹೇಗಿತ್ತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರೆಂದರು, “ತಮ್ಮಾ, ಇದರಲ್ಲೇನು ಸಿಹಿ ಇದೆಯೋ! ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಸಿ ಬೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ತಿಂದು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೆ ನೋಡು!”

ಕೆಲವು ದಿನ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿದ್ದು ನಂತರ, ಪ್ರಸನ್ನಕುಮಾರನ ಸ್ನೇಹಿತ ರಾಮನಾಥ ಬಾಂಡೂಜಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಜ್ಜಿ ಜಯರಾಂ ಬಾಟಿಗೆ ಮರಳಿದರು.

^೪ ಕೃಷ್ಣಲಾಲ್ ಮಹಾರಾಜ್, ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಧೀರಾನಂದ. (-ಸಂ)

ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನೀಲಮಾಧವ ಬಹಳ ದಿನದಿಂದ ಅಸ್ತಮಾದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅವನ ರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ಅವನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಬಂದವು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಲಾಭ ವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಉಸಿರಾಟ ಕಷ್ಟವಾಗತೊಡ ಗಿತ್ತು. ನಾವು ಪದೇಪದೇ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಠಾಕೂರರ ಪೂಜೆ, ನೈವೇದ್ಯ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಒಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಯಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು, “ಈಗ ಹೇಗಿದೆ?” ಅಂತ. ನಾವು ಒಂದೇ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೆವು, “ವಾಸಿಯಾದೀತು ಅನ್ನಿಸು ತ್ತದೆ. ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.” ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಸತ್ಯವಲ್ಲ, ಅವ ರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು ಅಷ್ಟೆ.

ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಊಟಮಾಡುವ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ಸಮಾ ಧಾನಪಡಿಸಲು ಏನೇನೋ ಸುಳ್ಳು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವರನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಅವರು ಅತ್ತ ಹೋದರು, ಇತ್ತ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದ. ಆಗ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಬಳಿ ನಾನು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಭಕ್ತೆ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದೆವು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಊಟ ಮುಗಿಸುವ ತನಕ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಅವಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ, ಶ್ರೀಮಾತೆ ಯವರು ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಅರಿತ ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಹೇಳಿದೆ: “ಶ್ರೀಮಾತೆ ತನ್ನ ಕಾಳೀಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಡಕಾಯಿತನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರಲ್ಲ, ಅದು ಕೇವಲ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಿದರು ಅಂತೇನಲ್ಲ, ಇಂದು ನಾವೂ ನೋಡಬೇಕಾದೀತು. ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ ಖಡ್ಗವೇ ಬೀಳಬಹುದು” ಎಂದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಕೈಬಾಯಿ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನಾವು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಹಾಗೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರೆಂದರು, “ಹಾಗಾದರೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೇ?” ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಹಿಂದಿನ ಸೌಮ್ಯಮೂರ್ತಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೋರೈಸುವಂತೆ, ಹೊರಚಾಚಿದಂತೆ ನೋಡಿ ದರು. ನಾನು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಯೇ ಇದ್ದೆ. ಅವರು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು: “ಆ ಕುದ್ಲದ್ರ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ? ಊಟವೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹೋಯಿತೆ? ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ನೋಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?” ಎನ್ನುತ್ತ, ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಚೋರಾಗಿ ಧ್ವನಿಮಾಡಿ ಅಳತೊಡಗಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಭಕ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ

ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದಳು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ತಲೆಬಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅವರು ಏನೇನೋ ಬೈಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು; ಅದೊಂದೂ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ಖಡ್ಗ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಅವರ ಅಪೂರ್ವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಆ ಮೂರ್ತಿ ಮರೆಯಾಯಿತು, ಅದೇ ಹಿಂದಿನ ಸೌಮ್ಯಮೂರ್ತಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಳು ತಲೇ ಅವರು ಹೇಳಿದರು: “ಮಗೂ ಆಶು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೋ. ನಾನೀಗಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆ.”

ಹಾಗೆಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದರು. ಮರಳಿ ಬಂದು, ಶವದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಕರಜಪ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಎರಡು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಾಲ್ಯ ವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಈಗಲೇ ಸುಯೋಗವೆಂದರಿತು ನಾನೆಂದೆ,

“ದೋಷವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ನನ್ನದೇ, ಅಮ್ಮಾ; ಬೇರೆ ಯಾರದೂ ಅಲ್ಲ.” ಅವರ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅದೇ ಕರುಣೆಯ ನೋಟ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಕೆಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾನು ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿ, ಮತ್ತೆ ಮೇಲಂತಸ್ತಿಗೆ ಬಂದೆ. ಕೆಳಗಡೆ ಲಲಿತ^೫ ಹಾಗೂ ಅವನ ಗಾಡಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ.

^೫ ಅವನ ಹೆಸರು ಲಲಿತಮೋಹನ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ. ಆತ ಡಿಕ್ಕೆನ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿಯ ಸೇಲ್ಸ್‌ಮ್ಯಾನ್ ಆಗಿದ್ದ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವಡೆ ಅವನು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಮತೆಯವರ ಉಪದೇಶಗಳು

ಶಿಷ್ಯ: “ಅಮ್ಮಾ, ಈಶ್ವರ ಎನ್ನುವವನು ಒಬ್ಬನಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖ, ಕಷ್ಟಗಳು ಯಾಕಿವೆ? ಅವನು ಏನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವಾರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ?”

ಶ್ರೀಮತೆ: “ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ದುಃಖವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಖವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖವುಂಟಾಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗೆ, ‘ನೀನು ಎಲ್ಲರ ದುಃಖ, ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಏಕೆ ದೂರ ಮಾಡಲಾರೆ? ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವರೋ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಖದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡು. ನೀನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ.’ ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮ, ‘ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಸುಖ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾದೀತು?’ ಎಂದ.

‘ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಧ್ಯ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವುದರ ಕೊರತೆಯಿದೆಯೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯದ ಕೋಶಾಗಾರದಿಂದ ಪೂರೈಸಿಬಿಡು.’ ‘ಸರಿ, ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.’

‘ಕೊಡಲೇ ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದು, ‘ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸು, ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಏನೇನು ಕೊರತೆಯಿದೆಯೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯದ ಕೋಶಾಗಾರದಿಂದ ಕೊಡಲಾಗುವುದು ಅಂತ ಹೇಳು’ ಎಂದ. ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದುಃಖಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಕೋಶಾಗಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹಂಚಲಾಯಿತು. ಬಹಳ ಮಂದಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಮನ ಮಾಯೆ ಎಂಥದು! ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ರಾಮನಿದ್ದ ಆರಮಣೆಯ ಚಾವಣಿ ತೂತಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಕರೆಸಲು ಕೆಲಸದವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಕೆಲಸದವರಲ್ಲಿ? ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸದವರಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದವರಿಲ್ಲದೆ ಮನೆ ದುರಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿವೆ ಎಂದು ಪ್ರಜೆಗಳು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗೆ, ‘ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಸೋರುತ್ತಿದೆ, ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಹೇಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೂಲಿ, ಕೆಲಸದವರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಸುಖವುಂಟಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ’ ಎಂದಳು. ರಾಮ ‘ತಥಾಸ್ತು’ ಎಂದ. ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಮೊದಲಿನಂತಾಯಿತು. ಕೂಲಿ, ಕೆಲಸದವರು, ಮೇಸ್ತಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಿಗತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಸೀತೆ ಹೇಳಿದಳು, ‘ಪ್ರಭೂ ಈ ನಿನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆ.’

“ಯಾರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖವಾಗಿರಲಾರರು; ಅದೇ ರೀತಿ ಯಾರಿಗೂ ಜನ್ಮವಿಡೀ ದುಃಖವುಂಟಾಗದು. ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಫಲ; ಅಂತೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸುವುದು.”

ಶ್ರೀಶಾರದಾದೇವಿ ಎಚ್‌ಚನವೇದದಿಂದ